

TOPÒNIMS NOSTRANS I FORANS DELS CARRERS DE MANACOR

Antoni Bosch Ferragut i Joan Caldentey Brunet

XVI Jornada d'Antroponímia i Toponímia. Binissalem, 2003

RESUM

Aquest treball pretén estudiar i explicar des de la perspectiva de l'anàlisi geogràfica l'origen dels topònims dels carrers de la ciutat de Manacor. Topònims, que corresponen a noms de llocs tant del terme municipal com de fora d'aquest. Així mateix, també s'intentarà introduir elements de caire geogràfic dins d'aquest estudi. L'objectiu, en aquest sentit és relacionar la ubicació d'un determinat carrer amb un determinat nom i la localització del lloc d'on correspon aquest topònim. D'aquesta manera, també hem de dir que realitzarem un apartat final de conclusions on sintetitzarem i reflexionarem sobre els aspectes més rellevants d'aquesta toponímia urbana.

Paraules claus: topònims nostrens, topònims forans, Manacor, toponímia urbana.

INTRODUCCIÓ GENERAL

Amb aquesta comunicació volem realitzar una anàlisi de la toponímia urbana. Una anàlisi, no des de la perspectiva tradicional generalista, sinó només fent referència a aquells noms de carrers de la ciutat que responen al nom de llocs en general. D'aquesta manera, tractarem des de noms de possessions de l'àrea rural del municipi fins a noms d'estats, passant per carrers, el topònim dels quals respon al nom d'un espai característic de la ciutat. La nostra intenció és intentar introduir l'anàlisi geogràfica dins de la perspectiva toponímica. Com a resultat de l'anterior adjuntam aquest estudi. Hem de dir, com a geògrafs en formació que som, que hem intentat relacionar el màxim nombre de variables del nostre camp d'estudi als aspectes toponímics que hem tractat en aquesta comunicació. També, hem d'afegir que una multitud d'aspectes historicistes hi són presents sobretot en el cas dels noms de possessions o d'espais característics de la ciutat. D'aquesta manera, volem incidir en la importància dels processos històrics en l'aparició de determinats topònims.

L'estructura d'aquesta comunicació consistirà en una classificació, tipificació i explicació dels topònims dels carrers del nucli de Manacor que corresponen a noms de llocs. En

aquest sentit, hem de dir que diferenciam entre els topònims de carrers corresponents a noms de llocs del propi municipi, que els consideram com a topònims nostrans i topònims de carrers corresponents a noms de llocs que no es troben situats dins l'àmbit municipal, per tant els anomenam topònims forans. Entre els topònims nostrans, destaquen els noms de possessions situades dins del terme municipal, espais singulars de la mateixa ciutat i noms d'altres nuclis de població del municipi. Per contra, els topònims que consideram com a forans es refereixen generalment a noms de pobles o de ciutats de la mateixa illa, de l'àmbit dels països catalans o de l'àmbit internacional. Referent a aquests topònims forans, destaca la presència de noms relatius a noms d'illes siguin o no de les Balears, noms de regions i els noms relatius a elements del medi natural o inclòs noms d'estats.

La metodologia que hem utilitzat per a dur a terme aquesta comunicació, ha consistit en la recerca bibliogràfica. A més, com tot treball realitzat des de la perspectiva de l'anàlisi geogràfica, requereix un component de treball de camp.

TOPÒNIMS NOSTRANS

Com ja hem citat amb anterioritat, consideram com a topònims nostrans aquells corresponents a llocs situats dins del propi municipi. Des d'aquesta òptica, la primera tipologia de topònims que estudiarem, fan referència a tot un conjunt de noms de carrers que corresponen al nom de tot un conjunt de possessions situades dins del mateix terme municipal.

Referents a possessions

A continuació, adjuntam tot un conjunt de topònims de propietats rurals que donen nom a diferents carrers del nucli de Manacor. Així mateix, es realitza un breu comentari sobre l'origen del topònim. Dins d'aquest darrer, a més de criteris de caire geogràfic ens hem vist obligats a introduir aspectes de caràcter historicista molt importants també, alhora de realitzar estudis toponímics. Els topònims estudiats són els següents:

—Albocàsser: situat al voltant de l'antic camí que anava a la possessió a l'actual barri de sa Torre. El topònim d'Albocàsser, segons els autors consultats, Rosselló Vaquer i Mascaró Pasarius és d'origen àrab. Segons aquest darrer autor, el topònim és idèntic al d'Albocàsser de la comarca de Castelló i prové de l'àrab *abü- Käsī* que significa 'pare del Kasi'. Es tracta d'un nom propi personal, presumiblement del propietari de l'antiga alqueria musulmana. Sembla que al 1310 els propietaris de la possessió era la família Burguet.

—Bendris: orientat en direcció a la possessió del mateix nom pareix a ser, que el topònim és també d'origen àrab. Prové dels vocables *Ibu Idris* (Fuster J. M. 1997) o de *ibn Idrīs* (Mascaró Pasarius 1962-1967), traduït com a 'fill d'Idrīs', nom d'un profeta àrab. Fuster diu que Rosselló Vaquer afirma que l'assentament ja està documentat al 1329. Altres autors, argumenten que el primer document del qual és té constància sobre la possessió data del 1408. El que sí volem recalcar és l'origen islàmic d'aquest assentament.

—Sa Cabana: situat a una àrea que fou urbanitzada, als anys 60, entorn a la carretera de Son Fortesa. El topònim al·ludeix a la possessió manacorina situada a prop de l'abans esmentada via de comunicació. La possessió està documentada per primera vegada al 1259 (Fuster J. M. 1997).

—Es Canyar: actualment és una àrea d'urbanització consolidada, a més d'un carrer del mateix nom ubicat a l'antiga finca rural. També dona nom a un centre d'ensenyament primari. L'origen d'aquest topònim és incert, no hem trobat cap autor que en parli. Des de la nostra perspectiva, correspon al lloc que l'antic llogaret ocupava un tram del torrent de sa

Cabana, també anomenat de Manacor. La presència d'aquest curs fluvial propicià el creixement de canyes (*Arundo donax*) explicant així, l'origen d'aquest peculiar topònim.

—Sa Coma: carrer situat també a una àrea d'urbanització recent. Es troba al voltant de l'antic camí d'una possessió manacorina del mateix nom. Aquesta se situa entre les carreteres de Porto Cristo i Son Fortesa. Hem de dir que, el topònim de sa Coma és molt comú a l'illa de Mallorca i, per això, dona nom a multitud de propietats rurals.

—Conies: perllongació dins del traçat urbà de la carretera que passa per la possessió del mateix nom, també arriba fins a la carretera del Port d'Alcúdia. Sembla que Conies, era una alqueria islàmica documentada ja al 1296. Sobre l'origen del topònim, hi ha diverses teories que comentarem tot seguit quan analitzem el topònim de *Cunium*.

—Cunium: situat a la vora de l'abans esmentat carrer des Canyar. El carrer rep el nom al 1967, (Fuster J. M. 1997) quan l'àrea fou urbanitzada. Hi ha una discussió entre diversos autors sobre l'origen del topònim del qual en deriva el de Conies, comentat amb anterioritat. Així Gabriel Fuster, a *Historia de Manacor* publicada al 1966, afirmava que *Cunium* o *Thuscium* a partir de la interpretació d'un paràgraf de Plini (23–79 dC) referent a les poblacions romanes existents a Mallorca, era un antic assentament romà situat a l'actual finca de Conies o bé a la possessió de Son Peretó situada a 5 km de la primera. La seva teoria es basava que a partir de la complexitat i la manca d'informació sobre l'organització territorial romana, és probable que ambdós assentaments es confonguessin. Un argument a favor d'aquesta teoria, són les restes arqueològiques que s'han trobat tant a l'actual possessió de Conies com a Son Peretó d'època romana i paleocristiana. Per altra banda, segons Josep Maria Fuster a *Carrers de Manacor* publicat al 1997 el nom de Conies prové de *Cunicula*, plural de *Cuniculum* que vol dir galeria subterrània. Segons l'autor anteriorment citat, el nom s'aplicava a les coves situades dins l'actual possessió.

Per altra banda, s'ha comentat entre els estudiosos la possibilitat de que el nom que prové de l'antropònim Conilles. Un antropònim aquest darrer, aplicat a Mallorca ja a partir de segle XIII. Segons ell, l'actual possessió de Conies l'any 1260 era propietat de Bernat de Conilles i Ramon de Conilles. Com era costum a l'època el llinatge va donar nom a la possessió. Argumenta a més, que els Conilles o Cunilles provenien d'un lloc situat a prop de Barcelona i que duu aquest nom.

Des de la nostra perspectiva, si bé les tres teories sobre l'origen del topònim són coherents i amb bases científiques, ens decantam per la segona. En aquest sentit, creiem que les restes arqueològiques trobades a l'àrea, tant de l'època romana com musulmana i la presència de les mencionades galeries subterrànies, són arguments suficients per validar la hipòtesi. Igualment pensam, que existeix una clara relació i correspondència entre els topònims de *Cunium* i *Conies*.

—Hort des Gabre: situat dins el barri des Canyar de recent urbanització. Aquest carrer rep el nom des de mitjans dels anys 70. Es troba situat dins la zona que fins a mitjans del segle XX fou una explotació agrícola intensiva amb el mateix nom i a l'actual carrer.

—Na Marranxa: carrer situat al sud de Manacor, enllaça amb el camí que duu al llogaret del mateix nom, situada al voltant de la carretera de Son Fortesa.

—Mendia: carrer retolat als anys 70 quan fou urbanitzat. El topònim del carrer fa al·lusió al nom d'una possessió. Aquest assentament rural està documentat, segons Fuster, al segle XIII. També, hi ha restes de poblats talaiòtics i una capella Romànica. Segons Mascaró Pasarius, el topònim pot venir del basc *mendi-a*, si bé, ell mateix destaca que és estranya la presència de basquismes antics a l'illa de Mallorca, altres fonts, argumenten que el nom de la possessió prové del llinatge *Mendía*, d'origen gallec. Al segle XIII, hi ha documents que

atribueixen la propietat de la finca a Pere Mendía, propietari d'altres alqueries del terme de Manacor. Hem de dir, que al litoral de llevant del municipi de Manacor hi ha una cala amb el mateix nom.

—Ses Pedreres: topònim que rep el nom del mateix camí que té la continuació dins del nucli urbà de Manacor. El nom de l'abans esmentat camí, fa referència que condueix a unes pedreres situades al voltant de la carretera de Vilafranca que actualment ja no són explotades.

—Es Pla: situat al barri des Barracar a una àrea d'urbanització a la segona meitat del segle XX, rep aquest nom al 1985 (Fuster J. M. 1997). Es Pla era una antiga finca rural que a causa de les seves condicions topogràfiques (que en fa al·lusió el topònim), lligada a la fertilitat dels seus sòls i a la presència d'aqüífers, s'hi va desenvolupar l'agricultura de reguiu intensiu. Actualment, es Pla és una àrea rururbanitzada paradigmàtica on conviuen els usos esportius (hipòdroms i edificacions relacionades), els residencials i un reducte agrícola a determinades parcel·les.

—Es Pouàs: situat entre la carretera de Felanitx i el camí de ses Pedreres, el nom d'aquest carrer fa referència a la possessió del mateix nom situada al sector occidental del terme municipal.

—Son Boga: situat al barri des Barracar. Aquest carrer fou retolat amb aquest nom al desembre de 1987 (Fuster J. M. 1997). El nom del carrer correspon a la possessió del mateix nom situat al voltant de les Conies. Hi ha documents que ens parlen d'aquesta possessió l'any 1464 amb el nom de *Rafal de Son Boga*. Aquesta darrera, havia estat adquirida per Rafel Ballester a Jaume Gilabert per 327 lliures i 10 sous. Al segle XIX, sent el propietari de la possessió Jordi Olesa Ballester i Descallar, la possessió fou parcel·lada.

—*Son Fangos*: és la continuació del camí que duu a la possessió del mateix nom. Igual que es Pla, l'àrea on se situa aquest carrer és d'urbanització relativament recent. També podem dir, que es tracta d'un sector de la ciutat rururbanitzat. Amb un creixement anàrquic, a partir d'edificacions il·legals i la ubicació d'usos contaminants poc respectuosos amb el medi agrícola.

—Son Fortesa: correspon a la via de comunicació que condueix a la possessió de topònim idèntic. Aquesta se situa al sector meridional del terme de Manacor. Segons Fuster, antigament la possessió tenia 922 quarterades. Arran de diverses parcel·lacions, a l'actualitat, només en té 117. Se situa a tres quilòmetres de la costa, dedins s'hi troben ubicades les famoses coves des Pirata i des Moro. A més, s'hi troben restes talaiòtiques i pretalaiòtiques, com també una casa amb recinte emmurallat del segle X o XI. El mateix autor citat amb anterioritat, ens indica l'existència d'una torre del segle XVI construïda per vigilar els assalts dels pirates. Al 1578 Son Fortesa Vell era propietat de Lleonard Fortesa.

—Son Ganxo: Situat a la part meridional del nucli urbà, el topònim fa referència a la possessió manacorina de nom idèntic. Aquesta se situa també, a prop de la carretera de Son Fortesa.

—Son Moix: camí situat de manera paral·lela al camí de ses Pedreres. El camí condueix, a l'antiga possessió del mateix nom situada devora el camí Reial que anava de Manacor a Porreres (Fuster J. M. 1997). El nom prové de la família Moix, colonitzadors catalans arribats a l'illa amb la reconquesta. Son Moix, era una possessió de terres fèrtils molt aptes per cereals, llegums, vinya i tota casta de fruits. Al 1520 n'era el propietari el senyor Jordi Moix. A partir del segle XVIII, amb la mort de Pere Moix, la possessió passa a la línia femenina de la família. Posteriorment, arran d'un matrimoni entre una Moix i un mercader genovès de la família Fonticelli, arribada a Mallorca a mitjans segle XV, la possessió passà a ser propietat de la darrera. D'aquesta manera, al 1737 la possessió era propietat de Carlo Fonticelli.

Al 1818 el propietari de la possessió era Enric Fonticelli, que començà a parcel·lar la possessió. Els darrers senyors de Son Moix, foren les germanes Concepció i Maria Antònia Salvà de Palau de Comassema passant ja al segle XX a mans de la seva criada Antònia Mascaró Nadal.

—Son Peretó: carrer situat al barri des Canyar, al voltant del curs fluvial del torrent de sa Cabana. Fou retolat amb aquest nom al 1967 (Fuster J. M. 1997). El nom del carrer, correspon a la possessió del mateix nom situada entorn a la carretera de Manacor a San Llorenç des Cardassar. Com ja hem comentat breument, dins d'aquesta possessió, al 1912 Joan Aguiló Pinya va descobrir les restes d'una Basílica paleocristiana (Fuster J. M. 1997).

—Son Talent: a continuació del carrer de la Verònica, aquests dos enllacen el centre de la ciutat amb la carretera de Palma. El carrer condueix a l'antiga possessió del mateix nom. Actualment, aquesta darrera ha estat transformada en una urbanització residencial. La situació des del punt de vista territorial és similar al cas des Pla comentat anteriorment. És a dir, un espai marcat pels impactes del fenomen rururbà amb un model urbanístic residencial extensiu edificat al marge de la legalitat. Encara hi ha un reducte d'activitats agràries.

—Teitet: situat al barri des Canyar, en un espai que com ja hem mencionat en el cas d'altres carrers amb nom de possessió, és d'urbanització relativament recent. El carrer fou retolat amb aquest nom al 1974 (Fuster J. M. 1997), Teitet, és una possessió del terme municipal de Manacor situada al voltant de la carretera de Son Fortesa. Segons Mascaró Pasarius el topònim prové de *tilletum* traduït com a 'camp de tells'. El tell és un arbre caducifoli les flors del qual constitueixen la til·la.

—Tortova: carrer situat a la zona sud del nucli urbà anomenat amb aquest nom des del 1974, (Fuster J. M. 1997) quan l'àrea de la ciutat on es troba fou urbanitzada. El carrer, fa al·lusió a la possessió manacorina situada al costat esquerra de la carretera de Son Fortesa. Tortova, també és el topònim d'un pont situat al camí de l'antiga possessió, destruït l'octubre de l'any 1932 a causa d'una torrentada.

Referent a barris o espais característics de la ciutat i el terme

La segona categoria de topònims nostrens que hem introduït, fa referència a diversos noms de carrers que corresponen als noms de diversos barris de la ciutat o a espais característics. Són espais, bé de la pròpia ciutat, bé del terme municipal. És tal vegada, la categoria on més diversitat de tipologies de topònims hem introduït. Així, s'inclouen tant elements del medi natural, edificacions característiques o punts considerats com a peculiars. Per ser més concrets tot seguit exposam i comentam els següents noms de llocs que donen nom a carrers de la capital del Llevant:

—Baix des Cós: via principal del barri del mateix nom. Fou retolat amb aquest nom al 1984. Aquest carrer apareix documentat ja al 1726, tot i que ha tingut varietat de noms (Fuster J. M. 1997). De totes maneres, Baix des Cós pels manacorins sempre fou el topònim popular per aquesta via de comunicació.

—Barracar: fa referència al nom d'uns dels barris més tradicionals del nucli de Manacor. Aquest carrer és la via principal d'aquest barri comprès entre el carrer de la Verònica i el passeig de na Camel·la. La urbanització, d'aquest espai de la ciutat, va venir condicionat per la parcel·lació prèvia dels terrenys al primer terç del segle XIX. Uns terrenys que eren propietat de la família Fàbregues i del Comte d'Ayamans (Fuster G.; Fuster J. M. 1962).

—*Convent*: el nom d'aquest carrer situat al centre de Manacor respon a l'edificació religiosa que hi ha situada en ella. Durant part del segle XVIII i XIX s'anomenava carrer d'en Perot

Andreu, nom d'un religiós (Fuster 1997 J. M.) El Convent fou construït el darrer quart del segle XVI fundat per l'Orde dels Predicadors (Fuster, G. 1966).

—Coves del Drac: situat a l'abans esmentat barri de Baix des Cós, el topònim fa referència a les coves mundialment conegudes i situades a Porto Cristo. Aquestes, foren explorades per Édouard Alfred Martel el 9 de setembre del 1895, personatge que també dona nom a un carrer de la ciutat (Fuster J. M. 1997). Segons l'autor, aquest anava acompanyat pel seu ajudant i el fill del propietari de les coves. L'exploració turística de les coves, va començar al 1929 gràcies als camins traçats per Joan Servera Camps, batlle de Manacor i un dels impulsors de l'activitat turística al municipi. Al 1935, les coves foren il·luminades (Fuster J. M. 1997). Actualment, les Coves del Drac són el primer recurs turístic del municipi i reben la visita d'un milió de turistes a l'any. Hem de dir que, tot i que Martel fou el primer en explorar les coves des de la perspectiva científica, aquestes ja eren conegudes des de la prehistòria. Així dedins s'hi trobaren restes arqueològiques des de l'esmentat període fins a l'època de dominació àrab (Fuster, G. 1966). De fet, el mateix Gabriel Fuster a la seva *Historia de Manacor* ens comenta un incident ocorregut al 1878 en què uns viatgers catalans es varen extraviar dins de les cavitats.

—Coves dels Hams: igual que l'anterior, aquest carrer també es troba situat al barri de Baix des Cós. La seva denominació data del 1967 (Fuster, J. M. 1997). Aquestes coves, també molt conegudes, foren descobertes per Pere Caldentey Santandreu al 1905 i foren obertes al públic al 1910. Al 1912 foren electritzades (Fuster, J. M. 1997).

—Estació: el nom d'aquest carrer respon a la presència de l'antic traçat ferroviari i de les instal·lacions associades que hi ha a la ciutat. A l'actualitat, tot aquest conjunt d'infraestructura ferroviària dona nom al barri anomenat des Tren, del qual el passeig de s'Estació n'és una de les principals vies. Des del 1879, any en què s'inaugurà el trajecte Inca-Manacor, el tren que venia de Ciutat tenia el final de trajecte a l'estació de Manacor. Al 1921 es va inaugurar la línia Manacor-Artà (Fuster, J. M. 1997). El Ferrocarril va deixar d'estar en servei al 1977 pel que respecte a la comarca del Llevant. A l'actualitat el traçat ferroviari s'està rehabilitant, igual que l'Estació. S'espera que al maig del 2003 els manacorins podran tornar a gaudir d'aquest mitjà de transport.

—Sa Fàbrica: amb sortida a la plaça de Ramon Llull o des Mercat, és un carrer el topònim del qual respon a l'antiga presència d'una fàbrica de ciment i una serradora. Al 1924 el carrer ja tenia aquest nom (Fuster, J. M. 1997).

—Fartàritx: situat al barri del mateix nom, segons Fuster el carrer rep aquesta denominació dia 7 de novembre de 1985. El carrer, però, ja es coneixia popularment amb aquest nom per la població manacorina. Hem de dir que, quan comentem el topònim de via Argentina, es tornarà a fer referència a aquest pels motius que seran exposats amb posterioritat. El mateix Fuster, ens comenta que a la memòria del projecte d'urbanització de Manacor del 1944, complementari al pla general, es fa la següent consideració: «*Projectam el Passeig de Faràrtix d'uns 300 metres de llarg i 40 d'ample, amb passeig central, limitat a l'Oest amb una plaça circular d'enllaç de diverses vies i per l'Est amb una altra planta quasi quadrada, a la que desemboquen els carrers de Colon i de Fàbrica, principals vies de comunicació d'aquest sector de l'eixampla amb el centre de la població. Ambdues places s'hauran de decorar amb motius urbans, monuments, obeliscs, etc. oferint bon punt de cara al passeig*». En realitat hem de dir que, cap d'aquestes actuacions es va arribar a dur a terme. Fartàritx, era un antic raval caracteritzat per la presència de molins dels quals en realitzarem algunes consideracions específiques quan expliquem el topònim del carrer des Molins.

—Indústria: situat al barri des Tren. És una àrea de la ciutat urbanitzada als anys 50. Així, Gabriel Fuster a *Calles de Manacor* publicat l'any 1962, afirma que és una plaça que fa poc

que s'ha urbanitzat. Ens comenta igualment que té entrades pels carrers de Jordi Sureda, de Sant Rafel, de Rosari i de Sant Antoni. Per altra banda, Josep Maria Fuster al seu llibre *Carrers de Manacor* publicat l'any 1997, afirma que a la sessió plenària del 2 de maig del 1967 es va estudiar un projecte de reconversió de la plaça. El mateix autor afegeix que la plaça fou reestructurada l'any 1986 atenint a la memòria descriptiva i al pressupost addicional de les obres d'acabament aprovats dia 2 de febrer del mateix any. Sobre l'origen del topònim, podem dir que la nostra hipòtesi més probable, és que situada a la plaça al voltant de l'estació de ferrocarril el creixement urbanístic d'aquest sector de la ciutat fou propiciat per l'establiment d'indústries. Algunes d'aquestes encara en funcionament. Hem de dir també, que el topònim tradicional d'aquest espai és el de «*la plaça dels Porcs*».

—Institut: situat al barri des Canyar al sector més meridional de la ciutat, el topònim d'aquest carrer té el seu origen en el centre d'ensenyament secundari Mossèn Alcover. Aquest centre fou inaugurat el 3 de juliol del 1975 amb l'assistència del sotssecretari d'Educació i Ciència, Federico Mayor Zaragoza, i el que n'era llavors director, el professor manacorí Martí Mascaró. (Fuster, J. M. 1997).

—Pas dels Jardins: carrer situat entorn a l'avinguda de Fra Juníper Serra, conegut popularment amb el nom del carrer de *ses Cases Blanques* o *Vivendes protegides*. Les cases que conformen la morfologia urbana d'aquest carrer, foren construïdes als anys 50 pel govern franquista per tal que les famílies menys afavorides poguessin accedir a l'habitatge. El nom del carrer pot respondre al jardí que té cada una de les cases.

—Via Majòrica: Situat entorn al barri del Tren. El nom d'aquest carrer fa referència a la presència de la popular fàbrica de perles fundada per l'alemany Édouard Frederic Hug Heush. Josep Maria Fuster, a *Carrers de Manacor*, ens comenta i transcriu l'acord Municipal del 3 de juny del 1971 on s'acordà la retolació del carrer: «*En relació al canvi de nom de la Via Roma pel de Via Majòrica, amb motiu de que Manacor, tradicional ciutat de les Perles, ha creat la denominació Majòrica, coneguda mundialment. És, doncs de justícia assenyalar amb aquest mateix nom el tram de carrer que va des de l'avinguda Fray Junípero Serra fins a la confluència de la carretera de Palma a Manacor, quedant el nom de Via Roma des de l'avinguda Fray Junípero Serra fins a la plaça de Sant Jaume. I això pel fet que a aquest carrer s'hi ubica la fàbrica de perles*». Amb això donam més que per explicat el motiu del nom d'aquesta via. Altres topònims de carrers de la ciutat de Manacor que fan referència a aquesta activitat industrial són per una banda topònim urbà, a l'actualitat desaparegut, fent al·lusió al nom del fundador de la factoria mencionat amb anterioritat. Per altra banda, un carrer amb el nom del director de la fàbrica, Pere Riche Gautrelet, que durant més de 30 anys presidí i, finalment un darrer amb el nom de ses Perles.

—Es Molins: situat a l'abans esmentat barri de Fartàritx. El seu nom respon als molins que hi hagué, alguns d'ells encara conservats a l'abans esmentat raval rehabilitats als anys 80 mitjançant la figura del PGOU del pla especial. Josep Maria Fuster ens diu el que Josep Segura Salado a una publicació setmanal local afirma que segons el plànol de Berard del 1787 al barri de Fartàritx hi havia ubicats un total de 12 molins.

—Avinguda del Parc: fins al 1989 anomenada com d'Eduard Frederic Hug Heush, fou retolada amb la denominació actual dia 7 de novembre del 1989 (Fuster J. M. 1997). El topònim d'aquesta avinguda respon a la presència del Parc Municipal construït a principis dels anys 70 sobre l'antic cementiri de la ciutat.

—Pou Fondo: situat a l'àrea central de la ciutat, ens apareix documentat amb aquest nom al 1726. Durant el segle XIX i XX experimentà diversos canvis de nom fins que al 1989 tornà a ser retolat amb el seu nom actual (Fuster J. M. 1997). L'origen d'aquest topònim, sembla

que prové com a conseqüència que en aquest carrer hi havia un pou de gran profunditat per a l'època. Hem de dir que, la hipòtesi anterior és bastant probable, ja que el substrat rocós de l'àrea on es troba al carrer, és una roca mare calcària amb propietats aquíferes.

—Es Serralt: el trobam a la part sud de Manacor, en un polígon de vivendes construït als anys 70. L'origen d'aquest topònim, tot i que cap autor dels consultats en fa referència, plantejam la hipòtesi que el nom vingui del nom d'una antiga propietat rural situada a la mateixa àrea actualment urbanitzada. Alhora, el nom d'aquesta propietat rural pot tenir el seu origen en el fet que es troba a una àrea relativament elevada. Per tant, pensam que pot venir de la paraula *serral* que significa 'muntanya de cim allargassat'.

—*Sa Torre*: plaça situada al barri del mateix nom. L'origen del nom respon a la presència de la coneguda Torre de ses Punes. Es creu que aquesta fou edificada bé al segle XIV o XVI. Des del 1925 és monument historicoartístic (Fuster 1997).

—*Es Torrent*: una de les avingudes més populars de la ciutat la trobam situada sobre el curs fluvial del torrent de sa Cabana, també anomenat de Manacor. Pareix a ser que ja tenim documentat l'avinguda amb aquest nom al 1797 tot i que també s'ha documentat que es va anomenar Travessa del *Corté*. La darrera denominació respon al fet que a una de les seves cantonades hi havia edificat el Quarter de Dragons construït durant el regnat de Carles III (Fuster J. M. 1997). Segons el mateix Fuster, durant la Segona República l'avinguda es va denominar *Pablo Iglesias* i durant la Dictadura franquista l'avinguda va ser retolada amb el nom de *4 de Septiembre*. Per la presència d'aquesta avinguda dins del curs fluvial del torrent de sa Cabana, s'ha vist afectada per diversos episodis d'inundació més o menys intensos als anys 1850, 1932, 1961, 1989 i al 1994.

Referents a altres nuclis del municipi

Per finalitzar aquesta primera part d'aquest treball, és a dir analitzar tot un conjunt de topònims nostrats, comentarem els topònims de dos carrers de Manacor que fan referència al nom de dos nuclis de població del municipi. Per tant, són igualment considerats com a topònims nostrans. Hem de dir, que és estrany el poc nombre de topònims de carrers que fan referència a aquests nuclis, ja que el terme de Manacor és ric des d'aquesta perspectiva. Aquests dos topònims són els següents:

—*Ronda del Port*: és la via de comunicació que serveix de nexa d'unió pel sector meridional articulat a partir de les carreteres de Felanitx i de Porto Cristo. És una àrea urbanitzada a les tres darreres dècades. Lògicament, el topònim fa referència al nom del port de Manacor, un espai litoral que tot i haver trobat restes arqueològiques des de l'època talaiòtica fins a l'època àrab passant per l'època romana i paleocristiana, no es va començar a urbanitzar fins a final del segle XIX. Aquest procés es va iniciar a partir de la parcel·lació de les finques de *sa Marineta* i *Coll d'en Ferragut* (Fuster, G. 1966). A l'actualitat Porto Cristo, és el nucli litoral del municipi de Manacor amb més població resident. En ell, a més d'una basílica paleocristiana hi trobam les ja comentades coves dels Hams i coves del Drac.

—*Son Macià*: situat al barri de sa Torre, aquest carrer fou retolat amb aquest nom al 1967 (Fuster J. M. 1997). El nom, fa referència al nucli de població situat entre Manacor i Felanitx, però dins del primer terme municipal. De fet, el mateix autor citat anteriorment ens comenta que els motius pels quals l'Ajuntament decidí anomenar aquest carrer amb el seu nom actual responen segons la transcripció de l'acta municipal «a la dependència que té amb Manacor i l'ànsia d'acostar-lo més cap el seu Municipi mitjançant aquesta designació i la seva ubicació obliga per motius geogràfics i de continuïtat del camí».

TOPÒNIMS FORANS

Si anteriorment hem analitzat tot un conjunt de topònims nostrans, tot seguit pas-sam a analitzar i comentar tot un conjunt de topònims forans. És a dir, aquells que fan refe-rència a noms de llocs o espais que no es troben situats dins del terme municipal de Manacor. Aquests llocs, donen nom als carrers de la ciutat. Tal i com veurem posteriorment el seu origen és molt variat i de diferents escales. Les tipologies de topònims que trobam i la seva explicació les adjuntam tot seguit.

Referents a àrees naturals

Tot i que d'aquesta categoria només en tenim un topònim, hem de dir que l'ús d'es-pais naturals és una categoria molt utilitzada alhora d'anomenar carrers per tota Mallorca. Al nostre cas, tal vegada el topònim que adjuntam a la part inferior respongui més que per apreciació dels valors naturals de l'espai al significat religiós d'aquest mateix.

—Bonany: carrer retolat amb aquest nom el 21 de maig del 1975 (Fuster J. M. 1997). Fa referència al puig d'uns 300 metres d'altura situat al terme municipal de Petra on s'hi va construir una ermita a inicis del segle XVII, reconstruïda a principis del segle passat. A l'ac-tualitat, tot el conjunt està declarat seguint la Llei d'Espais Naturals del 1992 com a Àrea Natural d'Especial Interès (A.N.E.I.). Per tant la protecció del seu entorn ambiental d'alt valor paisatgístic està assegurada.

Referents a pobles de Mallorca

Són considerables els carrers de la ciutat de Manacor que duen el nom d'un poble de Mallorca, ja sigui o no de la mateixa comarca. Els motius que poden explicar el nom d'a-quests carrers, responen a vincles d'afinitat entre municipis. En la majoria d'ocasions corresponen a la perllongació dins del traçat urbà manacorí, de determinats camins antics que conduïen al poble que a l'actualitat dona nom al carrer. Aquests carrers, són els següents:

—*Artà*: carrer situat entorn a l'antic camí que conduïa a aquest municipi de l'emplaçat a l'extrem sud-oriental de Mallorca, a la serra de Llevant. La seva activitat econòmica se cen-tra en cereals, ametlles, ramaderia i el turisme, que visita les coves càrstiques. Destaquen en aquesta localitat restes megalítics (talaiots, poblat de ses Païsses) i un recinte emmurallat (Almudaina). Va ser fundat per Jaume I el Conqueridor al 1230. Pel que respecta a la seva població aquesta és de poc menys de 6.000 habitants.

—*Felanitx*: aquest carrer és la continuació dins del traçat urbà de la carretera que condueix al poble veí. Al 1859 apareix documentat com *Camino de Felanitx* (Fuster J. M. 1997). Felanitx és el nucli principal de la comarca del Migjorn. S'assenta al peu de la serra de Llevant, a uns 50 km de Palma de Mallorca. És zona agrícola (cereals, ametlles, vins i garro-ves) i també es practica la ceràmica artística. Actualment es conserva el castell àrab de Santuari (segle XIII). També són dignes d'esment les esglésies de Sant Agustí (segle XVI), de Sant Miguel i el santuari de Sant Salvador (segle XIV). La seva població és de 14.318 habitants.

—*Sant Llorenç des Cardassar*: carrer retolat amb aquest nom al desembre del 1939 (Fuster J. M. 1997). Se situa al barri del Barracar. Fa referència al nom de l'actual municipi que s'as-senta en plena serra de Llevant i que va formar part fins al 1892 del terme municipal de

Manacor. La seva economia es basa en l'agricultura de fruiters, ametllers, olivars, ramaderia, indústria de la fusta, artesanía i turisme. Destaquen com a monuments artístics l'església parroquial (segle XIX) i el castell de n'Amer. La seva població és de 5.112 habitants.

—*Son Servera*: aquest carrer, igual que l'anterior, se situa al barri del Barracar i fou retolat al mateix any 1939. A més, igual que Sant Llorenç també se situa al peu de la serra de Llevant.

—*Capdepera*: aquest carrer situat al barri de Baix des Cós fa al·lusió al municipi de la comarca de Llevant del mateix nom. Aquest nucli va ser colònia de pescadors, i actualment ha esdevingut un centre turístic, on es pot visitar el castell de Capdepera (segle XIII), la Torre Àrab, el palau de sa Torre Cega (segle XIX), la Casa del Governador (segle XVIII) i el jardí-museu de la Casa March. Quant a la seva població, aquesta és de 7.223 habitants.

—*Valldemossa*: aquest carrer situat al barri de Santa Catalina va ser retolat amb aquest nom al 1994, a petició dels veïns del barri que volien un carrer amb el nom de la localitat de la seva patrona (Fuster J. M. 1997). Valldemossa està situat a la serra de Tramuntana. Destaca la Cartoixa (segle XIV), aixecada sobre un antic castell, i on van escriure Chopin, George Sand, Rubén Darío, Unamuno i Azorín. També cal citar el palau de Miramar i l'església parroquial. Es conserva la casa natal de Santa Catalina Tomàs. La seva població és d'uns 1.500 habitants.

—*Palma, Via*: aquest carrer anomenat amb el nom actual a partir del 1971 (Fuster J. M. 1997), comprèn el tram urbà que transcorre per la carretera que condueix a la capital de la comunitat autònoma de les Illes Balears. Està situada a la badia de Palma, al sud-oest de l'illa. Alberga el 41% de la població de la comunitat autònoma i el 54% de l'illa de Mallorca. Palma té un gran dinamisme econòmic per les seves funcions terciàries: comerç, turisme, educació, serveis financers i administratius. Encara que el turisme és el sector més important de la seva economia —l'aeroport de Son Sant Joan és el segon d'Espanya pel seu trànsit de passatgers—, també és destacada l'activitat en el port. Ha renovat el nucli antic, que posseeix una gran bellesa i múltiples atractius turístics. Compta amb importants monuments com la catedral, d'estil gòtic, començada l'any 1230 i acabada a principis del segle XVII, el castell de Bellver (en el qual, l'any 1801, va estar pres Melcior Gaspar de Jovellanos), la Llotja, el Consolat del Mar, l'Almudaina i nombroses esglésies. La ciutat va ser fundada l'any 122 aC per Quint Cecili Metel amb el nom de Palma. En el segle X el seu perímetre urbà es va ampliar per l'impuls que va rebre del governant musulmà Isam al-Jawlani. Al 1015 va passar a dependre del regne taifa de Dénia i, al 1076, es va convertir en la capital del regne taifa de Mallorca. Fou conquerida per Jaume I el Conqueridor, qui li va atorgar la «carta de franquesa», el que va facilitar la repoblació de la ciutat amb catalans. A la mort de Jaume I va ser seu del regne independent de Mallorca. Durant els segles XIV i XV la ciutat va gaudir de gran esplendor, gràcies a l'activitat comercial. D'aquesta època són molts dels seus principals monuments. El traçat medieval va arribar gairebé intacte fins el segle XIX, moment que es van derrocar les muralles (1872), alguns convents desamortitzats van ser convertits en places i es van construir barris extramurs (el Molinar, la Soledat, els Hostals, Son Espanyol i Santa Catalina). A partir de 1901 es va iniciar l'eixampla i, ja en la segona meitat de la centúria, la ciutat es va estendre per la façana marítima (passeig Marítim) i per la part interior, a continuació de l'eixampla de principis de segle. La població és d'uns 323.138 habitants.

Referents a ciutats del l'àmbit dels Països Catalans

Els vincles socioculturals entre les ciutats dels països catalans, és un fet palès i amb un fort component històric. En la toponímia urbana de Manacor, aquestes relacions s'expressen amb diversos noms de carrers que fan referència a aquestes ciutats. Els noms d'aquests carrers són els següents:

—*Girona*: carrer situat al barri de sa Moladora a la part septentrional de la ciutat, fa referència a la capital de la província catalana del mateix nom. Girona se situa a la vall del riu Ter en confluència amb el riu Onyar. Va experimentar un gran desenvolupament demogràfic i urbanístic en la segona meitat del segle XX, pel fenomen de la immigració. Mantén encara, una forta essència medieval. En l'activitat agrària destaquen els conreus de cereals, vinya i patates. El sector terciari és el predominant. La població és d'uns 73.000 habitants.

—*Lleida*: aquest carrer està situat de manera contigua a l'anterior. També, fa referència a una capital de província catalana, situada a la vora del riu Segre. És un centre comercial de tota la província i la seva indústria se centra en la producció vinícola, alimentària, química, tèxtil i d'oli d'oliva. Entre els llocs d'interès destaquen la catedral Vella o Seu (convertida en caserna en el segle XVIII) i l'ajuntament, ambdós del segle XIII, l'església de San Llorenç (segle XII), l'hospital de Santa Maria (segle XV) i la catedral Nova (finals del segle XVIII). Té uns 115.000 habitants.

—*Tarragona*: aquest carrer, a l'igual que els dos anteriors també se situa al barri de sa Moladora. Fou retolat amb el nom actual al 1975 (Fuster J. M. 1997). Fa referència al nom de la ciutat principal de la província homònima, a la comunitat autònoma de Catalunya. La ciutat compta amb una diversificada activitat industrial, encara que en les seves proximitats es troba la principal indústria química espanyola amb grans factories i una gran refineria de petroli, que ha potenciat l'activitat del port. El Museu Arqueològic de la ciutat alberga una important col·lecció d'escultures romanes. La població és de 114.931 habitants.

—*València*: carrer situat al barri de sa Torre, fou anomenat d'aquesta manera al 1925 que el carrer fou obert (Fuster J. M. 1997). El nom d'aquest carrer fa referència a la capital de la Comunitat Valenciana, situada a la vora del Mediterrani, enfront del golf de València. És la segona ciutat dels Països Catalans. De nord a sud té una extensió de més de 30 km i d'est a oest tot just supera els 7 km. Es troba a una altitud de 13 m sobre el nivell del mar, en el centre d'una plana al·luvial denominada l'Horta, travessada pel riu Túria i les seves vuit sèquies —a l'esquerra: Montcada, Mestalla, Tormos i Rascanya, i a la dreta: Quart, Mislata, Favara i na Rovella—, destinades des de molt antic a l'agricultura de regadiu. És la ciutat més poblada de la Comunitat Valenciana. Més de la meitat de la població treballa en el sector serveis i únicament un 1,7% es dedica a activitats agràries. La indústria de la seda, del moble i la metal·lúrgia són les activitats industrials de major tradició. Actualment destaquen també les de maquinària, construcció naval, llums, joieria, arts gràfiques i d'alimentació, amb predomini de les petites i mitjanes empreses, i el subsector de la construcció.

Referents al nom de les Balears

Dins del context de comunitat insular que són les Balears, dins la toponímia urbana de Manacor hi ha tot un conjunt de carrer referits a cada un dels espais insulars. Aquests carrers els adjuntam a continuació:

—*Menorca*: situat al barri de sa Torre i retolat amb aquest nom als anys 50. Fa referència a la nostra illa gimnèsia veïna. És la segona illa més extensa de les illes Balears; té 48 km de llargària, uns 16 km d'ample i una superfície de 702 km² en general plana, amb una altura màxima de 358 m i unes costes poc accidentades, a excepció feta del port natural de Maó. Maó la principal ciutat, considerada des de l'antiguitat com el millor port de les Balears. Una altra ciutat important és Ciutadella. Els seus recursos procedeixen de l'agricultura, ramaderia, indústria làctia (els famosos formatges de Maó), calçat, begudes alcohòliques i especialment el turisme. L'illa compta amb una població de 68.731 habitants.

—*Eivissa*: situat com l'anterior al barri de sa Torre. Aquest carrer al·ludeix al nom de la major de les Pitiüses. Aquesta, és la tercera en extensió de l'arxipèlag, amb uns 565 km² i 170 km de longitud de costes. El relleu és de formes suaus, amb pujols de poca altura entre les quals s'obren petits plans com el Pla de Sant Antoni; la màxima altura és el massís de sa Talaïassa (475 m). Les costes són accidentades amb abundants cales i penya-segats excepte en el sud-est, on són baixes i de sorra. L'agricultura és de secà (cereals, oliveres, garrovers i ametllers) i en la ramaderia predominen les espècies ovines, caprines i porcines. La seva principal font de riquesa és el turisme. Les ciutats més importants són: Eivissa (34.610 habitants), que és la capital, Sant Antoni de Portmany (15.029 habitants) i Santa Eulària des Riu (18.955 habitants). Va passar a mans musulmanes i, en 1235, a la Corona d'Aragó. A partir de la dècada del 1960 va començar l'empenta turística de l'illa. La seva població és de 84.373 habitants.

—*Cabrera*: carrer situat, també, al barri des Serralt fa referència al nom de l'arxipèlag que pertany a les illes Balears. Està separat de l'extrem meridional de l'illa de Mallorca de la qual dista 9 km per l'estret de Cabrera. Es tracta d'un conjunt de petites illes, amb una extensió total de 17 km, format per l'illa principal, Cabrera, l'illa des Conills, na Plana, na Foradada, na Rodona i diversos illots. Té un relleu accidentat, sobre calcàries i dolomies terciàries, encara que d'escassa altitud (na Picamosques, 172 m) i la seva vegetació dominant és el pi i el matoll xeròfil. El castell, situat al centre de l'illa, és el testimoni d'una antiga ocupació. Actualment, constitueix un Parc Nacional Marítim-Terrestre, l'únic d'aquest caràcter existent a Espanya.

—*Formentera*: aquest carrer situat a la part meridional del nucli fa referència a la més petita de les Pitiüses. A més de l'illa principal, pertanyen a Formentera les illes de s'Espalmador i s'Espardell, a l'estret que la separa d'Eivissa. Formentera està constituïda per dos blocs, Barbaria i la Mola (202 m), en forma d'altiplans d'escassa elevació i composta de materials calcaris units per un istme de sorres i llims compactats. Al nord, al costat de la costa, apareixen llacunes litorals i badies, com l'estany Pudent, unes antigues i importants salines, i l'estany des Peix. Domina el matoll, la pineda i les plantes xeròfiles i halòfiles, encara que queden algunes mostres de les figueres i sabines que cobrien part de l'illa. La capital és Sant Francesc de Formentera, únic municipi de l'illa, encara que el turisme radica en els punts de platja o al port des Pujols. Té una superfície de 77 km² i una població de 5.435 habitants.

Referents a topònims de l'Estat espanyol

Els noms de diversos espais del conjunt de l'Estat espanyol de distint origen, també donen nom a diversos carrers del nucli de Manacor. Aquests topònims i les categories a les quals pertanyen són les següents:

Elements o espais característics del medi natural.

—*Covadonga*: fa al·lusió a l'espai natural situat a Cantàbria on l'any 718 es va produir una sagnant batalla durant la reconquesta cristiana de la península Ibèrica. A l'actualitat, Covadonga és un parc natural amb un medi biòtic de gran valor científic i paisatgístic.

—*Duero, Miño i Tajo*: aquesta sèrie de carrers fan referència als principals rius que travesen la península Ibèrica. Hem de dir, que són noms de carrers molt comuns dins la toponímia urbana de l'Estat espanyol.

Noms de ciutats.

—*Bailén*: carrer situat al barri de Baix des Cós. Fa referència a la localitat de la província de Jaén on al 1808 es va produir una important batalla dins del context de la guerra del francès.

—*Oviedo*: a l'igual que l'anterior, el trobam situat al barri de Baix des Cós. Fa referència al nom de la província i ciutat del nord d'Espanya. Fou retolat el 19 de desembre del 1939 (Fuster J. M. 1997). A *Calles de Manacor* publicat l'any 1962 se cita que aquest carrer fou retolat amb el nom actual com a distinció a aquesta província per haver-se adherit al *Movimiento Nacional*. En realitat, però és ben sabut que durant l'alçament del 18 de juliol del 1936 el govern militar de la província fou fidel al govern de la Segona República.

—*Madrid*: plaça situada a una àrea urbanitzada als anys 60, a la part de llevant del municipi. El nom d'aquest carrer fa referència a la capital de l'Estat espanyol. L'acord municipal de denominació d'aquesta plaça es va produir al 1975 però, no va existir com a tal fins al 1992 (Fuster J. M. 1997).

Noms de ciutats històriques.

—*Numància*: situat al barri de Baix des Cós, el nom d'aquest carrer fa referència a la ciutat celtibèrica, les restes arqueològiques de la qual es troben situades a prop de l'actual Sòria, que fou assetjada per l'exèrcit romà.

Noms de regions.

—*Navarra*: situat al barri de sa Torre, el nom fou acordat al 1939 (Fuster J. M. 1997). Ens trobam davant d'un altre nom de carrer que fa referència a una província de l'Estat espanyol que al cop d'estat del 18 de juliol del 1936 va recolzar el cop en contra del govern de la Segona República.

Referent a topònims de fora dels Països Catalans

Noms d'estats.

—*Espanya*: lògicament, fa referència al nom de l'Estat espanyol. Hi ha la peculiaritat al cas concret de Manacor que des del segle XIX hi ha hagut almenys dos carrers amb aquest nom que no coincideixen amb l'actual. És un nom de carrer molt comú, rara és la ciutat que no tingui un nom de carrer amb aquest topònim.

—*Portugal, via*: situat entre els barris des Canyar i Baix des Cós, aquest carrer fou retolat amb aquest nom al 1939. El seu antic nom era el de *camí de la Mar* (Fuster J. M. 1997). Es tracta d'un topònim que fa referència al nom de l'Estat lusità que dona nom a un carrer de Manacor, en un moment històric i social caracteritzat per l'exaltació dels ideals de la cultura històrica de la península Ibèrica. Tal i com se cita en *Calles de Manacor* del 1962, aquest carrer es retolà amb aquest nom en referència a la «nostra germana i veïna nació».

—*Argentina, via*: nom de carrer molt comú dins el context de la toponímia urbana mallorquina. A Manacor, aquest carrer a l'actualitat s'anomena passeig de Fartàritx que amb anterioritat hem fet referència. Hem cregut convenient incloure aquest topònim dins d'aquesta anàlisi pel seu fort component històric. Tot i que temporalment no hem pogut esbrinar quan, sembla a ser que a petició del diari argentí *Hispano* l'Ajuntament va acordar donar aquest nom a aquest carrer de l'eixampla. (Fuster, G. i Fuster, J. M. 1962). Alhora, volem fer especial esment que aquest estat sud-americà fou l'estat de destí de multitud d'emigrants manacorins des de mitjans del segle XIX fins a la Guerra Civil espanyola. Tal vegada, aquest fet condicionés l'acord municipal d'anomenar el carrer.

—*Alemanya, via*: a l'igual que l'anterior és un nom de carrer típic dels principals nuclis de població mallorquins. Antigament s'anomenava *Camí de Bendrís* (Fuster J. M. 1997). Segons el mateix autor, aquest carrer fou retolat amb aquest nom al 1939. La data de reto-

lació d'aquest carrer, ens fa plantejar la hipòtesi que el nom del carrer vulgui recordar aquest estat centreeuropeu el govern nazista del qual, va col·laborar activament en la victòria del bàndol franquista durant la Guerra Civil espanyola al 1939. El mateix any si recordam, que s'acordà anomenar aquest carrer amb el nom que encara conserva a l'actualitat.

Noms de ciutats.

—*Roma*: a l'igual, que els dos casos anteriors, és un nom de carrer molt comú a l'Estat espanyol. A Manacor, aquest carrer fou retolat amb aquest nom al 1939, tot i que anteriorment s'anomenava *Camí de Ciutat* (Fuster J. M. 1997). La nostra hipòtesi per explicar el motiu pel qual aquest carrer fou anomenat d'aquesta manera, és similar al cas anterior. Hem de pensar que, a l'igual que Alemanya, la Itàlia de Benet Mussolini va col·laborar activament amb la victòria del bàndol nacional. Com a reconeixement d'aquesta ajuda tal vegada el carrer es va retolar amb el nom de la seva capital.

—*Valdívia*: carrer situat a la part nord de la ciutat, fou anomenat d'aquesta manera al 1950 recordant el conquistador Pedro de Valdívia (1497-1553) (Fuster J. M. 1997). De totes maneres, també hem de considerar que el nom del carrer pot fer referència a la ciutat Xilena del mateix nom. Ciutat de la que el personatge citat anteriorment en fou el fundador. A l'igual que ja hem comentat al cas de l'Argentina el flux migratori de manacorins cap a Xile no fou intranscendent.

Regions i espais insulars

—*Provença*: carrer situat al barri de sa Torre a una àrea urbanitzada durant els anys 60 del segle passat, el nom del carrer fa referència a la regió situada al sud de França.

—*Còrsega*: també situat al barri de sa Torre i d'urbanització també als anys 60. El topònim del carrer fa referència a l'illa mediterrània del mateix nom.

—*Rosselló*: situat al barri de sa Torre, fou retolat amb aquest nom al 1925 (Fuster J. M. 1997). El nom del carrer fa referència a la regió del sud de França del mateix nom que juntament amb el Franc Comtat i una part de la Borgonya, formaven part d'una de les múltiples parts de l'imperi de Felip II. Havia pertangut al baró Nunó Sanç, oncle de Jaume I i propietari de gran part del terme de Manacor després de la conquesta de l'illa.

CONCLUSIONS

Hi ha una clara relació entre l'emplaçament dins de l'àmbit rural de cada una de les possessions i la localització dins del traçat urbà del nom dels carrers referits a aquestes possessions. D'aquesta manera alguns casos corresponen a la perllongació dins del traçat urbà dels antics camins que conduïen a aquestes finques rurals.

És important contextualitzar la data de retolació d'alguns carrers amb el moment històric. D'aquesta manera hem pogut observar per exemple que el fet que un carrer s'anomeni amb el mateix nom que la província de Navarra es relaciona amb una determinada situació política de la història de l'Estat espanyol.

La presència d'un espai o lloc peculiar dins de la mateixa trama urbana dóna nom al carrer on està ubicat.

Els noms de llocs, almenys el cas de Manacor, són un important factor que és utilitzat per anomenar carrers.

BIBLIOGRAFIA

- AA. VV.(1995): *Atles de les Illes Balears*. Ed. Govern Balear. Palma de Mallorca.
- AA. VV. (1991): *Gran Enciclopèdia de Mallorca*. Consell Insular de Mallorca. Promomallorca Edicions S.A. Palma de Mallorca.
- Fuster Forteza, G. (1966): *Historia de Manacor*. Colección Baleria. Ed. Libros de Manacor. Manacor.
- Fuster J. M. (1997): *Així és Manacor. Els carrers de Manacor*. Ed. Ajuntament de Manacor. Manacor.
- Fuster Forteza, G.; Fuster Perelló J. M. (1962): *Calles de Manacor*. Ed. Ayuntamiento de Manacor. Manacor.
- Mascaró Pasarius, J. (1962-1967): *Corpus de toponímia de Mallorca*. Ed. Gràfiques Miramar. Palma de Mallorca.
- Roselló Verger, V. M. (1964): *Mallorca: el sur i el sureste*. Ed. Cámara oficial de comercio, industria i navegación. Palma de Mallorca.